

Komunitní zahrady jsou pro společnost přínosem?

Komunitní zahrady jsou v novodobé historii České republiky fenoménem posledních přibližně 6 let. Stále více obyvatel měst má zájem pěstovat nejen ovoce a zeleninu, ale i dobré sousedské vztahy na společných záhoncích. Nové komunitní zahrady jsou zakládány jak ve velkých, tak malých městech, v centrech i na jeho okrajích. Členové komunitní zahrady zde mohou za členský poplatek obvykle na vlastním nebo sdíleném záhonku pěstovat rozličné druhy ovoce, zeleniny nebo bylinek. Přispívá však tento prvek městské zeleně společnosti a ostatním obyvatelům měst?

Komunitní zahrady představují jeden z typů zeleně ve městě. Síť vzájemně spojených vodních prvků a zeleně tvoří na území města tzv. zelenou a modrou infrastrukturu. Ta kromě podpory biodiverzity a migrace druhů přináší obyvatelům řadu užitků, které se označují jako ekosystémové služby. V případě komunitních zahrad se jedná o zmíněnou produkci plodin, sociální kontakt a další kulturní služby pro jejich členy. Řadu užitků však čerpají i ostatní obyvatelé města. Mezi ně patří např. zadržování vody v území a snižování odtoku, ochlazování blízkého okolí díky výparu ze zelených částí rostlin, čištění ovzduší, ale i vytváření prostoru pro rekreaci nebo estetické užitky. Lze je zařadit

mezi opatření k adaptaci měst na změnu klimatu. Provoz zahrady však také něco stojí, a tak se nabízí otázka: stačí všechny tyto užitky k tomu, aby kompenzovaly nezbytné náklady a bylo možné komunitní zahrady z pohledu společnosti považovat za přínosné?

Odpověď může přinést ekonomické hodnocení pomocí analýzy nákladů a přínosů. Toto ekonomické hodnocení umožňuje určit přínosnost různých projektových záměrů z pohledu společnosti, tedy i obyvatel měst, kteří nejsou členy komunitní zahrady. Postupně dochází k identifikaci nákladů a užitků nejen pro majitele a investory, ale i pro ostatní obyvatele, a k jejich peněžnímu ocenění a porovnání mezi sebou. V případě, že užitky převyšují náklady, záměr je považován za celospolečensky přínosný.

HODNOCENÍ KOMUNITNÍ ZAHŘADY KUCHYŇKA

Komunitní zahrada Kuchyňka (*psali jsme o ní v Z 11/14 – pozn. redakce*) se nachází na území Prahy 8 a založena byla v roce 2013. Jedná se o soukromý pozemek, který byl původně využíván jako zahrádková kolonie a následně byl dlouho opuštěný a obývaný lidmi bez domova. Cílem komunity je dospět k zeleninové soběstačnosti pro 20–30 rodin. Celá zahrada je tvořena původními a nově vytvořenými terasami se záhony. Hodnocení bylo provedeno pro časový horizont 25 let, kdy počáteční náklady byly vyčísleny ve výši 0,5 mil. Kč a zahrnují náklady na úpravu terénu, zbudování terasových záhonků, pořízení nářadí a zbudování přípojky na vodu a elektřinu. Vedle

toho je nutné počítat s každoročními provozními náklady ve výši 30 tis. Kč na vedení účetnictví, údržbu zahrady, elektřinu, vodné a stočné. Při vyjádření v současných cenách jde o necelý milion Kč.

Náklady se v rámci analýzy nákladů a výnosů porovnávají s užitky. Výsledná hodnota užitků ve výši 1,7 mil. Kč obsahuje produkci plodin (oceněnou dle průměrných tržních cen), zadržování vody (oceněno pomocí snížení odtoku do městské kanalizace a následného snížení nákladů na čističce odpadních vod) a další identifikované užitky jako např. zachytávání uhlíku, které přispívá ke zmírňování změn klimatu, nárůst estetické hodnoty a další. Z pohledu celospolečenských užitků tak lze komunitní zahradu považovat za přínosnou, protože hodnota užitků je vyšší než hodnota nákladů o přibližně 750 tis. Kč (v 25letém horizontu). Přínos pro samotné členy komunitní zahrady je patrný již ze vzrůstajícího zájmu o členství. I ostatním obyvatelům v okolí však přináší komunitní zahrady užitky, které si možná ani neuvědomují. S narůstajícím počtem horkých dní, příválových dešťů, ale i s houstnoucí dopravou je stále důležitější minimalizace těchto negativních efektů. S ohledem na vzrůstající poptávku po samozásobitelství lze do budoucna očekávat i zvýšený význam komunitních zahrad.

Lenka Dubová (dubova@ieep.cz),

Jan Macháč (machac@ieep.cz)

IEEP – Institut pro ekonomickou a ekologickou politiku, Fakulta sociálně-ekonomická UJEP. <http://www.ieep.cz/>
Foto Kuchyňka, z. s. (2016), Jan Macháč (2018)

